

علوم و فنون ادبی ۱

۱- در چند مورد از متن‌های زیر سجع به کار رفته است؟

(الف) نه بینی که قومی که مذهب او دارند، مذهب دوازده امام دارند.

(ب) هم اهل ذوق را پیشرو، و هم اهل عشق را پیشوا.

(ج) پس منصور گفت: چه حاجت داری؟ صادق گفت: آن که مرا پیش خود نخوانی و به طاعت خدای بگذاری.

(د) الهی یک دل پر درد دارم و یک جان بی زجر، خداوندا این بیچاره را چه تدبیر.

(ه) الهی دلی ده که شوق طاعت افزون کند و توفیق طاعتی ده که به بهشت رهنمون کند.

(۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج

۲- اگر متن‌های زیر را براساس داشتن سجع مطرف، متوازی و متوازن مرتب کنیم، کدام گزینه درست خواهد بود؟

(الف) و صاحب همت روشن‌رای را کسب کم نیاید، و عاقل را تنهایی و غربت زیان ندارد.

(ب) سپاس و ستایش مر خدای را جلّ جلاله که آثار قدرت او بر چهره روز روشن تابان است و انوار حکمت او در دل شب تار درفشان.

(ج) آنکه از جمال عقل محبوب است، خود به نزدیک اهل بصیرت معذور باشد.

(۱) ب - الف - ج (۲) ب - ج - الف (۳) ج - الف - ب (۴) ج - ب - الف

۳- نوع سجع در کدام گزینه با دیگر گزینه‌ها متفاوت است؟

(۱) سلطان که به زر بر سپاهی بخیلی کند با او به جان جوانمردی نتوان کرد.

(۲) گفت جان پدر تو نیز اگر بختی به از آن که در پوستین خلق افتی.

(۳) گاهی انگشت حریفان ازو در گوش و گهی بر لب که خاموش.

(۴) قدر عافیت کسی داند که به مصیبتی گرفتار آید.

۴- کدام بیت مسجع نیست؟

(۱) خلقی چو من بر روی تو آشفته هم چون موی تو / پای آن نهد در کوی تو کاول دل از سر بر کند

(۲) من دوست می‌دارم جفا کز دست جانان می‌برم / طاقت نمی‌دارم ولی افتان و خیزان می‌برم

(۳) خورشید بر سرو روان دیگر ندیدم در جهان / وصف نگنجد در بیان نامت نیاید در قلم

(۴) گفتمی به رنگ من گلی هرگز نبیند بلبل / آری نکو گفتمی ولی ما نیز هم بد نیستیم

۵- نوع سجع در همه گزینه‌ها درست آمده است، به جز

(۱) الهی نه جز از یاد تو دل است نه جز از یافت تو جان پس بی دل و بی جان کی توان: سجع مطرف

(۲) جوانی خردمند از فنون فضایل حظی وافر داشت و طبعی نافر، چندان که در محافل دانشمندان نشستنی زبان سخن بستی. باری پدرش گفت ای پسر تو نیز

آن چه دانی بگوی: سجع متوازی

(۳) هر که به طاعت از دیگران کمست و به نعمت بیش به صورت توانگرست و به معنی درویش: سجع مطرف

(۴) در زمره توانگران شاکرند و کفور و در حلقه درویشان صابرند و ضجور: سجع متوازی

۶- کدام گزینه ویژگی‌های فکری، ادبی و زبانی بیت‌های زیر را به درستی بیان کرده است؟

«بوی جوی مولیان آید همی / یاد یار مهربان آید همی

ریگ آموی و درشتی راه او / زیر پایم پرنیان آید همی

ای بخارا شاد باش و دیر زی / میر زی تو شادمان آید همی

میر ماه است و بخارا آسمان / ماه سوی آسمان آید همی

آفرین و مدح سود آید همی / گر به گنج اندر زبان آید همی»

(۱) روح شادی و خوش‌باشی در این شعر غلبه دارد، تشبیه حسی در شعر به کار رفته است، کهنه و مهجور بودن برخی لغات.

(۲) روح حماسی بر شعر غلبه دارد، شعر در قالب قصیده سروده شده است، غلبه لغات عربی.

(۳) شعر واقع‌گرا نیست، در شعر آرایه‌های ادبی فراوانی به کار رفته است، استفاده از دو حرف اضافه برای یک متمم از ویژگی‌های زبانی شعر است.

(۴) سادگی فکر، در بیت‌ها تشبیه غیرحسی به کار رفته است، دشوار بودن زبان شعر.

۷- با توجه به ویژگی‌های سبک خراسانی، کدام بیت در این سبک سروده نشده است؟

- ۱) بنگر اکنون با خداوند جهان شاه زمین / هر سری اندر خراسان زی بتی دارد شتاب
- ۲) گل نوشکفته است و سرو روان / برآمیخته مهر او با روان
- ۳) نامه عشق ازل بر پای بند / تا ابد آن نامه را مگشای بند
- ۴) عشق بر من در نشاط بیست / عشق بر من در بلا بگشاد

۸- در کدام بیت تشبیه حسّی به کار نرفته است؟

- ۱) جام کبود و باده سرخ و شعاع زرد / گویی شقایق است و بنفشه‌ست و شبلیله
- ۲) نیلوفر کبود نگه کن میان آب / چون تیغ آب داده و یاقوت آبدار
- ۳) از آب دیده چو طوفان نوح شد همه مرو / جنازه تو بر آن آب هم‌چو کشتی نوح
- ۴) خرد هم‌چو جان است زی هوشیار / خرد را چنین خوارمایه مدار

۹- متن کدام گزینه مربوط به دوره غزنوی و سلجوقی نیست؟

- ۱) روز آدینه روز هشتم ذی‌القعده از آن‌جا مدتی مقام کردم و طلب اهل علم کردم. مردی نشان دادند که او را استاد علی نسائی می‌گفتند. نزدیک وی شدم. مردی جوان بود سخن به فارسی همی‌گفت به زبان اهل دیلم و موی گشوده جمعی پیش وی حاضر. گروهی اقلیدس خواندند و گروهی طلب علم و گروهی حساب.
- ۲) افق چیست؟ آن آسمان باشد که به دیدار چون قبه است همیشه نزدیک نیمه او پدید باشد دیدار را و کرانه این قبه به زمین همی‌رسد و همچون دایره‌ای باشد گرد بر گرد مردم. و آنچ زبر او بود او را پیدا باشد. و این دایره را افق خوانند و افق دو گونه است یکی حسّی و دیگر حقیقی.
- ۳) چنان شنیدم که: وقتی معتصم مجرمی را پیش خویش گردن همی فرمود زدن؛ این مرد گفت: ای امیرالمؤمنین به حق خدای تعالی و به حق رسول علیه‌السلام که نخست مرا به یک شربت آب مهمان دار وانگه هرچه خواهی بفرمای که سخت تشنه شده‌ام. معتصم بر حکم سوگند فرمود که او را آب دهید. آب به وی دادند. مرد آب بخورد و به رسم عرب گفت: «کَثْرَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا»
- ۴) و چون امیر رضی به دارالملک قرار گرفت و جفاها و استخفاف‌های بوعلی سیمجور از حد بگذشت، به امیر سبکتگین نامه نوشت و رسول فرستاد و درخواست تا رنجه شود و به دشت نخشب آید تا دیدار کنند و تدبیر این کار بسازند. امیر عادل، سبکتگین برفت با لشکر بسیار آراسته و پیلان فراوان، و امیر محمود را با خویشتن برد.

۱۰- با توجه به متن زیر کدام گزینه درست است؟

- «امروز که من این قصه آغاز می‌کنم در ذی‌الحجه سنه خمسین و اربعمانه در فرخ روزگار سلطان معظم ابوشجاع فرخ‌زاد بن ناصر دین‌الله -اطال الله بقاءه- و ازین قوم که من سخن خواهم راند یک دو تن زنده‌اند در گوشه‌ای افتاده، و خواجه بوسهل زوزنی چند سال است تا گذشته شده است و به پاسخ آنکه از وی رفت گرفتار و ما را با آن کار نیست - هر چند مرا از وی بد آید - به هیچ حال. چه عمر من به شست و پنج آمده و بر اثر وی می‌باید رفت. و در تاریخی که می‌کنم سخنی نرانم که آن به تعصّبی و تزیدی کشد و خوانندگان این تصنیف گویند شرم باد این پیر را، بلکه آن گویم که تا خوانندگان با من اندرین موافقت کنند و طعنی نزنند.»

- ۱) سادگی معنای جمله‌ها، کاربرد کم واژه‌های عربی، کاربرد واژه‌ها در غیر معنای امروزی، جابه‌جایی اجزای جمله
- ۲) متعلق بودن متن به دوره سامانی، پیچیدگی معنایی برخی واژه‌ها و جمله‌ها، کاربرد کم واژه‌های عربی
- ۳) متن متعلق به دوره غزنوی است، کاربرد واژه‌ها در معنای امروزی، کاربرد جمله دعایی عربی، سادگی معنای جمله‌ها
- ۴) کاربرد واژه‌های عربی، کاربرد جمله معترضه (دعایی) عربی، جابه‌جایی اجزای جمله، دشواری معنای برخی جمله‌ها

۱۱- در بیت کدام گزینه همزه آغاز هجا حذف نشده است؟

- ۱) ندانم هیچ‌کس در عهد حسنت / که با دل باشد الابی بصارت
- ۲) نه آزاد از سرش بر می‌توان خاست / نه با او می‌توان آسوده بنشست
- ۳) که دانستم که هرگز سازگاری / پری را با بنی آدم نباشد
- ۴) وجودی دارم از مهرت گدازان / وجودم رفت و مهرت هم‌چنان هست

۱۲- تقطیع هجایی کدام بیت درست نیامده است؟

(۱) که نه من ز دست خوبان نبرم به عاقبت جان / تو مرا بکش که خونم ز تو خوبتر نریزد

کِ	نَ	مَنْ	زِ	دَسِ	تِ	خو	با	نَ	بَ	رَمَ	بِ	عَا	قِ	بَتِ	جان
U	U	-	U	-	U	-	-	U	U	-	U	-	U	-	-
تُ	مَ	رَا	بُ	کُشِ	کِ	خو	نَمَ	زِ	تُ	خو	بِ	تَرِ	نَ	رِی	زَدِ

(۲) امیدوار چنانم که کار بسته برآید / وصال چون به سرآمد فراق هم به سرآید

اُمَ	مِی	دِ	وَا	رِ	چُ	نَا	نَمَ	کِ	کَا	رِ	بَسِ	تِ	بَ	رَا	یَدِ
-	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-	U	-	-	-
وِ	صَا	لِ	چُنِ	بِ	سَرِ	آ	مَدِ	فِ	رَا	قِ	هَمِ	بِ	سَ	رَا	یَدِ

(۳) بسا هوشمندا که در کوی عشق / چو من عاقل آیند و شیدا روند

بَ	سَا	هَوِ	شِ	مَنْ	دَا	کِ	دَرِ	کَوِ	یِ	عَشَقِ
U	-	-	U	-	-	U	-	-	U	-
چُ	مَنْ	عَا	قِ	لَا	یَنْ	دُ	شِیِ	دَا	رَ	وَنْدِ

(۴) عمری دگر ببايد بعد از وفات ما را / کاین عمر طی نمودیم اندر امیدواری

عُمَ	رِی	دِ	گَرِ	بِ	بَا	یَدِ	بِیَعِ	دَرِ	وِ	فَا	تِ	مَا	رَا
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-
کِیْنِ	عَمِ	رِ	طِی	نِ	مَوِ	دِی	مَنْ	دَرِ	أِ	مِی	دِ	وَا	رِی

۱۳- کدام گزینه تقطیع هجایی بیت زیر را به درستی نشان می‌دهد؟

«رستم از این بیت و غزل ای شه و سلطان ازل / مفتعلن مفتعلن مفتعلن کشت مرا»

(۱)

رَسَ	تِ	مَ	زِی	بِیِ	تُ	غَ	زَلِ	اِیِ	شَ	هَ	سَلِ	طَا	نِ	أِ	زَلِ
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
مُفَ	تِ	عِ	لُنِ	مُفَ	تِ	عِ	لُنِ	مُفَ	تِ	عِ	لُنِ	کُشِ	تِ	مَ	رَا

(۲)

رَسَ	تَمِ	أَزِ	اِیْنِ	بِیِ	تُ	غَ	زَلِ	اِیِ	شَ	هَ	سَلِ	طَا	نِ	أِ	زَلِ
-	-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
مُفَ	تِ	عِ	لُنِ	مُفَ	تِ	عِ	لُنِ	مُفَ	تِ	عِ	لُنِ	کُشِ	تِ	مَ	رَا

(۳)

رَسَ	تِ	مَ	زِیْنِ	بِیِ	تُو	غَ	زَلِ	اِیِ	شَ	هَ	سَلِ	طَا	نِ	أِ	زَلِ
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
مُفَ	تِ	عِ	لُنِ	مُفَ	تِ	عِ	لُنِ	مُفَ	تِ	عِ	لُنِ	کُشِ	تِ	مَ	رَا

(۴)

رَسَ	تِ	أَمِ	أَزِ	اِیْنِ	بِیِ	تُ	غَ	زَلِ	اِیِ	شَ	هَ	سَلِ	طَا	نِ	أِ	زَلِ
-	U	-	-	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
مُفَ	تِ	عِ	لُنِ	مُفَ	تِ	عِ	لُنِ	مُفَ	تِ	عِ	لُنِ	کُشِ	تِ	مَ	رَا	

۱۴- با توجه به نوع و ترتیب هجاها، کدام بیت می‌تواند جزوی از شعر بیت زیر باشد؟

«ز چشمت جان نشاید برد کز هر سو که می‌بینم / کمین از گوشه‌ای کرده است و تیر اندر کمان دارد»

(۱) ای بوی آشنایی دانستم از کجایی / پیغام وصل جانان پیوند روح دارد

(۲) بلای عشق عظیمست لابلای را / چو دل به مرگ نهاد از بلا چه غم دارد

(۳) به فتراک ار همی بندی خدا را زود صیدم کن / که آفت‌هاست در تأخیر و طالب را زیان دارد

(۴) هرکه چیزی دوست دارد جان و دل بر وی گمارد / هرکه محرابش تو باشی سر ز خلوت برنیارد

۱۵- در خوانش بیت کدام گزینه همزه آغاز هجا دو مرتبه حذف شده است؟

(۱) بود و نبود آن‌چه بلندست و پست / باشد و این نیز نباشد که هست

(۲) با جیروتش که دو عالم کمست / اول ما آخر ما یکدمست

(۳) هرچه جز او هست بقائیش نیست / اوست مقدس که فنایش نیست

(۴) پرورش‌آموز درون‌پروران / روزبرآرنده روزی‌خوران